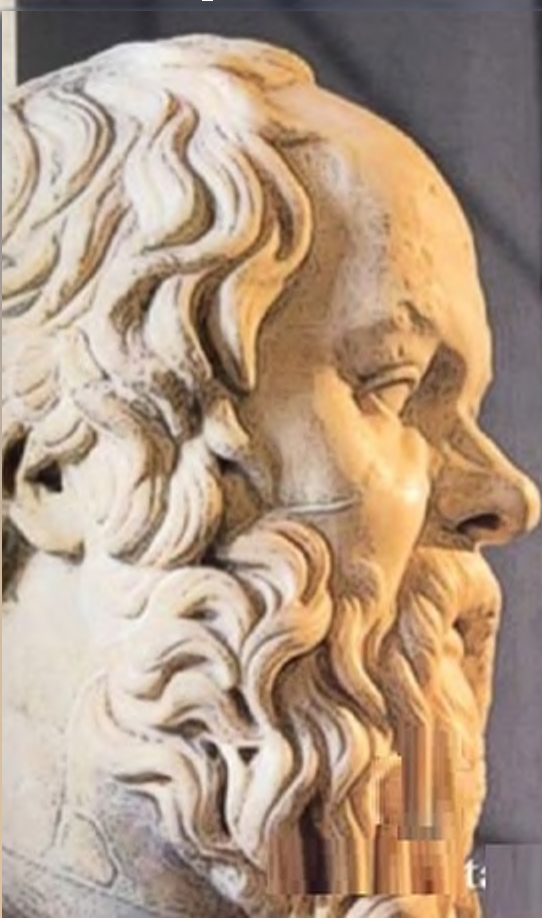

PLATON

İON

ŞİİR ÜSTÜNE

İON
ŞİİR ÜSTÜNE

Türkçesi
Tacettin Ünlü

Sokrates — Günaydın İon. Nerden bu geliş böyle, Ephe- 530 a
sos'tan mı?

İon — Hayır Sokrates, memleketimden dönmüyorum, Epi-
dauros'tan, Asklepios şenliklerinden geliyorum.

Sokrates — Demek tanrı şerefine bir ozan yarışması Epi-
dauros'ta da yapıldı?

İon — Evet, hem ozan yarışması, hem her çeşit müzik ya-
rışmaları.

Sokrates — Öyleyse sen de katıldın bunlara. Başarı sağ-
ladın mı bari?

İon — Birinci olduk, Sokrates. b

Sokrates — Güzel. E, şimdi Panathenaia yarışmalarını ka-
zanmalısın.

İon — Kazanacağız, tanrı yardım ederse.

Sokrates — Biliyor musun, İon, siz ozanlara ben öteden
beri imrenirim. İmrenilmez mi, halk sizi hep en güzel elbise-
ler içinde görür, ömrünüz hep büyük şairleri incelemekle ge-
çer, en çok da Homeros'u. Onun yalnız mısralarını ezberleme-
niz yetmez, düşüncesini de adamakıllı tanımanız gerekir. Şai- c
rin ne demek istediğini anlamadan ozan olunmaz ki... Ozan
dediğin, dinleyicilerine şairin fikrini açıklayabilmeli; bunu ba-
şarabilmek için de onun ne demek istediğini anlamak gerek.
Hepsi de imrenilecek şeyler bunlar işte.

İon — Doğru söylüyorsun Sokrates. İnan ki sanatımda
beni en çok yoran da o anlama noktasıdır. E, sanırım ki Ho-
meros'u benim kadar iyi anlatan kimse yoktur dünyada. Ne d
Lampsakos'lu Metrodoros, ne Thasos'lu Stesimbrotos; ne
Glaukon, ne de gelmiş geçmiş ozanlardan herhangi biri Home-
ros üzerinde benimkiler kadar güzel düşünceler bulabilmiş-
lerdir.

Sokrates — Buna büsbütün sevindim, İon. Bu hünerlerin-
den bir parça da bana göstermez misin?

İon — Homeros'u nasıl değerlendirdiğim vallahi görülme-
ye değer Sokrates. Onun için derim her zaman ya, Homeros-se-
verler bir altın taç giydirmeliler bana.

Sokrates — Seni dinlemek için başlıbaşına bir gün ayıra- 531 a

çağım; şimdilik tek bir şey sormak istiyorum: Hünerini gösterirken yalnız Homeros'u mu ele alırsın, yoksa Hesiodos ve Arkhilokhos'a kadar da uzanır mısın?

Ion — Yalnız Homeros. Yetmez mi?

Sokrates — Ama bazı konular üzerinde Homeros'la Hesiodos aynı şeyleri söylüyorlar, değil mi?

Ion — Evet, hem de birçok konular üzerinde.

Sokrates — Peki, böyle konular üzerinde Homeros'un söylediklerini Hesiodos'unkilerden daha mı iyi anlatırsın?

Ion — Onların aynı şeyleri söyledikleri konuları ben de aynı başarı ile anlatırım Sokrates.

b *Sokrates* — Ya aynı şeyleri söylemedikleri konuları? Örneğin Homeros da, Hesiodos da falcılık üzerine konuşurlar.

Ion — Evet.

Sokrates — Bu iki şairin falcılık üzerine söylediklerinden birbirine uyanları ve uymayanları sen mi daha iyi açıklarsın, yoksa iyi bir bilici mi?

Ion — İyi bir bilici.

Sokrates — Ama bilici sen olsaydın söylediklerinin aynı olanlarını açıklayabildiğin gibi, olmayanlarını da açıklayabilecek değil miydin?

Ion — Elbette.

c *Sokrates* — O halde niçin Homeros üzerinde çalıştığın kadar Hesiodos üzerinde veya öbür şairler üzerinde çalışmıyorsun? Homeros diğer bütün şairlerden ayrı konular mı işliyor? Çokluk o da savaştan, iyi olsun, kötü olsunlar, tüccar olsunlar, zanaatçı olsunlar insanlar arasındaki ilintilerden, tanrıların kendi aralarındaki ilintilerden ve sonra yine tanrıların insanlarla olan çeşit çeşit ilintilerinden, gökyüzünde olup bitenlerden, Hades ülkesinde olup bitenlerden, tanrıların, kahramanların, gelmiş geçmişlerinden söz etmiyor mu? Bütün bunlar Homeros'ta yok mu?

Ion — Doğru söyledin, Sokrates.

Sokrates — E, peki bunlar öbür şairlerde yok mu?

Ion — Var, Sokrates, var ama Homeros'taki gibi değil.

Sokrates — Ya nasıl, daha mı fena?

Ion — Çok daha fena.

Sokrates — Homeros'un bu konuları ele alışı demek daha iyi?

Ion — Hiç şüphesiz.

Sokrates — Bak, dinle benim güzel çocuğum: Tut ki üç beş kişi oturmuş sayılar üzerine konuşuyorlar da içlerinden birinin söyledikleri öbürlerinininkilerden çok daha doğru. O doğru söyleyenin hangisi olduğunu ayırdedecek biri vardır bu dünyada, değil mi?

İon — Vardır.

Sokrates — Doğru olmayan lafları da aynı adam mı anlar dersin, yoksa bir başkasını mı getirmeli?

İon — Aynı adam anlar, derim.

Sokrates — O halde bu adam sayı saymasını bilen bir kimsedir.

İon — Evet.

Sokrates — Bir de tut ki yine üç beş kişi oturmuş sağlığa yarar yemekler üzerine konuşuyorlar da içlerinden biri çok akla yakın laflar ediyor. Bu akla yakın laflar edeni biri ayırdeder de edemeyeni başkası mı ayırdeder, yoksa her ikisini de bir kişi mi görür?

İon — Aynı kişi, tabii.

Sokrates — Kimdir o?

İon — Hekim.

Sokrates — Konuştuklarımızı bir toplayalım şimdi: Birçok kimseler aynı konuda laf ederlerken kimin iyi, kimin kötü konuştuğunu daima aynı adam ayırdeder; fena konuşanı seçemedi mi, iyisini de seçemeyeceği meydanda. Tabii hep aynı konu olmak şartıyla...

İon — Tamam.

Sokrates — Yani her iki durumu da aynı adam anlar.

İon — Evet.

Sokrates — Homeros da, Hesiodos, Arkhilokhos veya öbür şairler de hep aynı konuları başka başka çeşitlerde ele alıyorlar ama, birinin elinden iyi iş çıkıyor, öbürlerinininkinden daha az iyi iş diyen sen değil miydin?

İon — Doğru söylüyordum, ama.

Sokrates — İyi konuşanı sen tanıdığını göre o kadar iyi konuşamayanın altta kaldığını anlayan da sen olacaksın.

İon — Bana da öyle geliyor.

Sokrates — Öyleyse dostum, aynı konu üzerinde laf edenleri değerlendirecek yetkili ayırtman aynı kimsedir diyen sen olduğuna ve hemen hemen bütün şairler aynı konuları ele alırlar diyen de sen olduğuna göre ben de, İon başka şairleri

e

532 a

b

c

de Homeros'u açıkladığı kadar iyi açıklar dersem doğru söylemiş olmaz mıyım?

İon — Peki ama Sokrates, ben, öbür şairlerden söz açıldığında hiç ilgilenemiyorum, konuşacak hiçbir değerli laf bulamıyorum, nerdeyse uyuyacak gibi oluyorum da, Homeros'un adı anılınca neden öyle birden uyanıveriyorum, dikkatim düşünce canlanıyor?

Sokrates — Bunun anlaşılması o kadar güç mü? Senin Homeros üzerinde konuşurken bilgi ve sanata dayanmadığın apaçık ortada. Eğer öyle olsaydı bütün diğer şairler üzerinde de konuşabilirdin, değil mi? Aynı bir şiir sanatı hepsini içine alırdı.

İon — Evet.

d *Sokrates* — Herhangi bir sanatı bütün yönleriyle kavrayabilince aynı yolla bütün diğer sanatları da yargılayabilirsin. Bundan ne demek istediğimi anlatayım mı sana?

İon — Anlat Zeus aşkına. Siz bilginleri dinlemeyi o kadar seviyorum ki.

e *Sokrates* — Doğru mu söylüyorsun acaba, İon? Ama, asıl bilginler sizlersiniz, siz ozanlar, siz oyuncular ve sizlerin şiirlerini çağırdığımız kimseler; benim tek becerdiğim şey gerçeği söylemek ki, sıradan bir insan da bu kadarını yapar artık. Örneğin demin ele aldığımız soruyu düşün, bir sanatı bütün yönleriyle kavrayabilince aynı yolla diğer şeylerin de yargılanabileceği ne kadar basit, ne kadar herkesin bulabileceği bir düşünce, değil mi? Gel seninle bu nokta üzerinde duralım: Genel bir resim sanatı yok mudur?

İon — Vardır.

Sokrates — İyi kötü birçok da ressam gelip geçmiştir...

İon — Öyle.

533 a *Sokrates* — Peki, bir adam düşünebilir misin ki, Aglaophon'un oğlu ressam Polygnotos'un yaptığı resimlerin iyisini kötüsünü ayırdedebilsin de diğer ressamlarınkileri edemesin, onların resimleri karşısında uyuklasın, sıkılsın, laf konuşmasın da Polygnotos veya istediğin başka herhangi bir ressamın adı anılınca uyansın, ilgisinin, düşüncelerinin canlandığını dunsun?

İon — Olmaz vallahi öyle şey.

b *Sokrates* — Ya heykeltçilikte öyle bir adam var mıdır ki Metion'un oğlu Daidalos'un, Panopeus'un oğlu Epeos'un, Sa-

mos'lu Theodoros'un veya başka bir heykeltcinin başarılarını ayırdedebilsin de, öbür heykeltcilerin yaptıklarını görünce, üzerine hafakanlar bassın, uyuşsun, ne diyeceğini bulamasın?

İon — Böyle bir adamın olmayacağına da kalıbımı basarım.

Sokrates — Gelelim flauta veya kitara çalma, kitarayla şarkı söyleme, şiir okuma sanatına. Bu alanlarda da öyle bir adam görmemiştir sanırım ki Olympos, Tamiras veya Orpheus veya İthaka'lı ozan Phemios üzerinde tartışabilsin de Ephesos'lu İon'la karşılaştığında sıkılsın, onun ozanlığının iyiliğine, kötülüğüne bir laf edemesin.

İon — Bu dediğin de çok doğru ama Sokrates o kadar doğru olan bir başka şey daha varsa o da şu ki Homeros üzerinde benim kadar iyi konuşan başka bir kimse yok bu dünyada, bunu herkes böyle bilir ve söz ağzımdan su gibi akar da öbürleri için diyecek bir şey bulamam. Sebebini de sen ara, bul artık.

Sokrates — Buldum, İon, bak sana da göstereceğim. Sendeki bu, Homeros üzerine güzel konuşma vergisi, demin de söylediğim gibi, bir sanat değil, Euripides'in mıknaüs taşı dediği, ama çoğunluğun Herakles taşı adını taktıkları taşta cinsten, tanrılardan gelme bir nitelik. Bu taşı bilirsin, yaptığı şey yalnızca demir halkaları kendine çekmek değildir, üstelik kendindeki niteliği onlara geçirir, bu halkalar da taşın yapabildiğini yapar, başka demir halkaları kendilerine çekerler ve birçok halkalar o taştan aldıkları güçle birbirlerine asılı kalırlar. Böylece Musa'lardan şairlere aktarılan güç, onlardan da daha başka şairlere geçer ve bir zincir uzanır. Kahramanlık şiirlerini yazmış büyük şairlerin, duygu şiirlerini yaratmış büyük şairlerin o güzel şiirleri, sanatın değil, insanın yüreğine, benliğine üflenmiş tanrısal bir nefesin ürünleridirler. Kozi-bantlar nasıl ancak kendilerinden geçtikten sonra dans edebilirlerse, duygu şairleri de bildiğimiz o güzel eserleri yaratırken kendilerinde değildirler, musiki ve ahengin akıntısına kapılmış, onların malı olmuşlardır, akılları başlarında iken değil ama, kendilerini kaptırınca ırmaklardan süt akıtan, bal akıtan Bakkhalara benzerler. Lirik şairlerin ruhunu elinde tutan aynı çılgınlıktır ki bunu zaten kendileri söylerler. Şairler şiirlerini, Musa'larla dolu bahçelerde, vadilerde dolaşarak, arılar gibi daldan dala uçarak bal topladıklarını anlatmazlar mı bize?

c

d

c

534 a

Doğrudur bu söyledikleri. Şair hafif, kanatlı, kutsal bir şeydir, ilhamı duymadan, kendinden ve aklından öteye geçmeden yaratamaz şiirini. Bu tanrısal vergiye kavuşmamış insanın şiir yazmaya, biliciliğe gücü yetmez. Senin Homeros üzerine yaptığın gibi, konuları üzerinde o kadar güzel şeyler bulup söylemeleri sanatla değil, tanrısal bir vergiyedir, herbiri ancak Musa'nın onu götürdüğü alanda başarı sağlar, kimi heyecan ve duygudan örülme şiirler yazar, kimi övgüler, kimi destan, kimi de söz oyunu dolu şiirler. Mısralarını sanattan değil, tanrısal bir güçten elde ettikleri için kendilerinininkilerden başka çeşitlerde ortanın da altındadırlar; istedikleri bir konuyu sanata dayanarak geliştirebilselerdi her çeşitte başarı gösterebilirlerdi. Tanrının peygamberler ve ilhamlı biliciler gibi şairleri de kendilerinden geçirip bize elçi olarak göndermesi, bu kadar doyulmaz şeyleri, bu kendinden geçmiş insanların değil, ama kendisinin, onların ağzından kendisinin bize söylediğini anlatmak içindir. Dediklerimin en iyi kanıtı da Khalkis'li Tinnikhos'tur. Hâlâ herkesin ağzında dolaşan lirik şiirlerin belki en güzeli, kendinin de dediği gibi, Musa'ların bir vergisi olan o bir tek zafer şarkısından başka akılda tutmaya değer şey yazmadı bu adam. Bana öyle geliyor ki tanrı bu şairle, o güzel şiirlerin ne insanlarca yapılmış, ne de insan malı olduklarını, tanrısal ve tanrıların elinden çıkmış bulunduklarını, şairlere bir tanrı malı ve elçisi diye bakılmak gerektiğini bize göstermek istemiştir. Bunun için de en güzel şarkıyı sıradan bir şairin ağzından bize duyurmuş. Haklı değil miyim, İon?

İon — Doğrusu haklısın Sokrates, sözlerin beni sardı, bana da öyle geliyor ki bu kadar iyi şairlerin tanrı elçileri olarak aramızda bulunmaları bize kutsal bir armağandır.

Sokrates — Siz ozanlar da şairlerin elçileri sayılmaz mısınız?

İon — Bunda da haklısın.

Sokrates — Yani elçilerin elçilerisiniz.

İon — Doğru.

Sokrates — Dikkat et şimdi, İon. Soracağıma açık yürekle cevap ver. Bir bestenin mısralarını güzel sesinle okur, seyircilerinin yüreğini elinde tutarken, ister düşmanlarının ortasına fırlayıp oklarını ayaklarının ucuna bırakan Odysseus'un, ister Hektor'a saldıran Akhilleus'un şarkısını, ister Andromak-

he, Hekaba veya Priamos'a ait etkili bir parçayı söylerken olsun, kendinde mi yoksa kendinden geçmiş misindir? İlhamın seline kapılmış olan ruhun olayların geçtiği, mısraların anlatıldığı yerlerde, İthaka'da, Troya'da değil midir?

İon — Gösterdiğin kanıtlar o kadar ezici ki Sokrates. Açıkça söyleyeyim; içli bir parça okurken gözlerim yaşla dolar, korkar ve dehşet saçan kısımlarda yüreğim ağzıma gelir, saçlarım diken diken olur.

Sokrates — Eğlence ve törenlerin yapıldığı, kendisinin de süslü püslü dolaştığı bir yerde ağlayan yahut da hepsiyle dost olduğu yirmi otuz bin kişilik bir kalabalığın ortasında kimse-den hiçbir kötülük görmeksizin korkuya kapılan bir insana akli başındadır denir mi?

İon — Denmez Sokrates, denmez.

Sokrates — Kendi duyduğunuz şeyleri çevrenizdeki seyircilerin çoğunluğuna da duyurduğunuzu bilir misin?

İon — Bilirim, bilirim. Ben anlattıkça onlar da benim gibi ağlar, yahut öfkeyle bakar veya titrerler. Ben sahnedeyken onların gösterdikleri tepkileri göz önünde tutmam yüzde yüz gerektir. Çünkü onları ağlatırsam kazancım yüksek olur, ben gülerim; yok gülmeye başlarsa bizim ücret hapı yutaçağı için bana ağlamak düşer.

Sokrates — Demin söylediğimi görüyorsun şimdi: Herakles'in taşından çıkan büyüü kapan sonuncu halka, seyircidir. Ortadaki halka sensin: Ozan, oyuncu. İlk halka ise şairin kendisidir. Tanrı, kendi içindeki değeri, böyle, birinden öbürüne geçirerek insanların ruhunu istediği yere çekip götürür ve o taş a silı kалан demir halkalar gibi. Musa'nın dört bir yanına yapışmış halkalara da sıra sıra şairler asılıdır. Bir şair şu şiir tanrıçasına, bir başka şair başka bir şiir tanrıçasına bağlıdır ki buna biz tutulma diyoruz; çünkü şair, Musa'nın tutsağı gibidir artık. Sonra bu ilk halkaya, şairlere, başkaları bağlanır ve kimi birinden, örneğin Orpheus'tan, kimi Musaios'tan, çoğu da Homeros'tan ilham alırlar. Sen de bunlardan birisin İon ve Homeros'a bağlısın, başka bir şairden bir parça çağrılınca ilgisiz kalıyor, uyuyorsun; ama onun bir havasını duyunca ruhun hemen horona giriyor, fikirler birbirini kovalıyor; çünkü sen Homeros'tan, bir sanat veya bilgiyle değil, tanrının tutkunu olduğun için, tanrısal bir vergiyle konuşuyorsun. Yer tanrıçasının adamları nasıl yalnızca bağlı oldukları tanrıçanın

sesine cevap verir ve onu bezemek için çeşit çeşit söz ve biçimler bulurlar ama başka havalardan bütün bütün duygusuz kalırlarsa, sen de İon, iş Homeros'a dayandı mı sonun gelmez ve başkaları için hiçbir vereceğin yoktur; niçin Homeros'tan bu kadar kolay konuştuğunu, niçin başkalarından sıkıldığını öğrenmek istemiyor muydun? İşte: Yaptığın sanattan değil, tanrısal bir vergiden geliyor.

İon — İyi konuştun Sokrates. Ama Homeros'u övdüğüm zamanlar kendimden geçmiş, benliğimi elden kaçırmış durumda bulunduğuma beni inandırabilmiş değilsin; Homeros'tan konuşurken beni dinlesen buna zaten sen de inanmazdın.

Sokrates — Anlaşacağız seninle ama, önce şu soruma cevap ver bakayım: Homeros'taki hangi parçalar üzerinde iyi konuşursun? Hepsinde değil sanırım.

İon — Hepsinde Sokrates, ayrısız hepsinde. Bunu böyle bil.

Sokrates — Ama Homeros'un söylediği şeylerden bazılarını bilmezsin sen ,onları bir kenara ayırıyorsundur elbet.

İon — Nelermiş o Homeros'taki benim bilmediğim şeyler bakalım?

537 a *Sokrates* — Günlük işlere, hem de onların girdilerine çıktılarına dokunur parçalar yok mu Homeros'ta hani, örneğin arabacılıkla ilgili? Ezber bilsem okurdum sana da.

İon — Ben biliyorum, okuyayım.

b *Sokrates* — Öyleyse, Patroklos'un ölümüne yol açan o araba yarışına katılan oğlu Antilokhos'a, işaret taşını nasıl dönmesi gerektiğini öğreten babası Nestor'un söylediklerini oku bana.

İon — «Arabanın üzerinde sen de hafifçe sola doğru yat, sağdaki atı sesinle coştur ve dizginlerini koyver. Soldaki hayvanı işaret taşının öyle yakınından geçir ki tekerleğin ortası taşa sanki sürünecekmiş gibi olsun, ama sakın çarpmasın.»

c *Sokrates* — Yeter. Şimdi İon, Homeros'un buradaki öğütlerinin doğru olup olmadığını kim daha iyi bilir, hekim mi, arabacı mı?

İon — Arabacı elbet.

Sokrates — Neden? Araba kullanmayı bildiğinden mi, yoksa başka bir sebeple mi?

İon — Araba kullanmayı bildiğinden.

Sokrates — O halde her işin adamı belirli bir konu üzerin-

de laf edebilir. Arabacılık öğrenmek için hekimliğe çalışmayız değil mi?

İon — Tabii.

Sokrates — Hekim olmak için de marangoz çıraklığına başlamayız?

İon — Tabii.

Sokrates — Sanatlarda da öyle değil midir? Şu sanat üzerinde bir şey öğrenmek için öbür sanata çalışmayız, değil mi? Ama dur, bu sorumdan önce şuna cevap ver: Her sanatın ayrı bir alanı, ayrı bir konusu var mıdır, yok mudur?

İon — Vardır.

Sokrates — Ben, bir sanatı konusuna göre adlandırıyorum. Sen?

İon — Ben de öyle.

Sokrates — Sanatların konuları hep aynı olsaydı, hepsinden aynı şeyleri öğrenecek olduğumuza göre ayrı ayrı sanatlardan laf edemezdik elbet. İşte beş parmak, sen de sayıyorsun benim kadar. Bunları ikimiz de aynı bilgiye, aritmetiğe, dayanarak saydık desem, evet diyeceksindir elbet.

İon — Evet.

Sokrates — Demin sormak istediğime şimdi cevap ver öyleyse bakalım. Bir sanat belirli şeyler üzerinde, başka bir sanat da belirli başka şeyler üzerinde bilgi verir, yeter ki gerçekten ayrı ayrı sanatlar olsunlar, değil mi?

İon — Doğru.

Sokrates — O halde bilmediği bir sanatın, işin alanına giren bilgilerden habersizdir.

İon — O da doğru.

Sokrates — Az önce okuduklarında Homeros'un doğru mu, yanlış mı söylediğini sen mi daha iyi ölçersin, bir arabacı mı?

İon — Arabacı.

Sokrates — Çünkü sen arabacı değil, ozansın.

İon — Evet.

Sokrates — Ozanlık, arabacılıktan başka bir şey.

İon — Elbet.

Sokrates — Başka olunca bildiği şeyler de başka.

İon — Değil mi ya!

Sokrates — Homeros, yaralı Makaon'a içecek bir şey veren Hekamedes'in, Nestor'un kapatması Hekamedes'in, yap-

tıklarını anlatmak için, «... Önce susasın diye soğan verdi, sonra da su katılmış Pramnos şarabına tunç bir rendeden geçirdiği keçi peyniri atıp onu içirdi» dese, bu yapılanın doğru olup olmadığını anlamak ozanın mı işidir, hekimin mi?

Ion — Hekimin.

Sokrates — Bak yine Homeros'tan okuyorum: «Ve kurşunlu bir öküz boynuzu gibi derinliklere dalıp açgözlü balıklara ölüm taşıyarak.» Bu mısralarda söylenenin yerinde olup olmadığını kim daha iyi bilir, ozan mı, balıkçı mı?

Ion — Canım, tabii balıkçı.

Sokrates — Şimdi de sen beni sorguya çeksen de şunu sorsan: Mademki Homeros'ta ayrı ayrı alanlara giren bilgilerle ilgili mısralar buluyorsun Sokrates, bilicilikle ilgili ve doğru olup olmadıklarını ancak bir bilicinin kestirebileceği yerler de bul bakalım, desen. Bak sana nasıl doğru, kolay bir cevap vereceğim. Homeros, birçok yerlerde söz eder bilicilikten. Örneğin, Melampus ırkından gelme bilici Theoklymenes'in Odysseia'daki şu sözlerinde: «Derdiniz nedir, ey zavallılar. Başlarınız, yüzleriniz, her yanınız loşluklara gömülü; ne hıçkırıklarınızın ardı geliyor, ne yüzünüzden akan gözyaşlarının; hayaletler dehlizleri, hayaletler alanları doldurmuş, Erebos'a doğru ilerliyorlar; gökte güneş ölmüş; dünyanın üzerine çöken bir uğursuz karanlıktır.» İlyada'nın birçok yerlerinde, örneğin, sipere yapılan saldırıda da der ki: «Hendeği aşmaya uğraşırlarken üzerlerinde, ordunun sağında, yukarılardan uçan bir kuş, bir kartal görüldü. Pençesinde koca bir kan rengi yılan vardı. Yılan sağdı, çırpınıyor, hatta boğuşuyordu; o kadar ki birden geriye kıvrılıp kartalı, göğsünde, boynuna yakın bir yerinden ısırıdı. Acıya dayanamayan kartal, pençesindeki yılanı askerlerin arasına fırlattı ve sonra haykırarak kendini rüzgâra koyverdi.» Bunları ve benzerlerini inceleyip yargılamak bilicinin işidir.

Ion — Doğru bu dediklerin Sokrates.

Sokrates — Senin cevabın da, İon. Ama bak, ben nasıl sana Odysseia ve İlyada'dan bilicilerin, balıkçıların, hekimlerin, alanlarına giren yerleri bulup çıkardımса sen de, Homeros'u benden iyi bildiğine göre, şimdi bana ozanların alanına giren, ozanların sanatına dokunan, başkalarından iyi ozanların inceleyeceği, yargılayacağı yerleri bul bakalım.

Ion — İnan ki hepsi ozanın alanıdır, Sokrates.

Sokrates — Yok a canım, hepsi diyemezsin. Ne çabuk unuttun. Bir ozanın bu kadar unutkan olması fena.

Ion — Ne unuttum?

Sokrates — Ozanın sanatı arabacınınkinden ayrıdır dediğin aklından çıktı mı? 540 a

Ion — Çıkmadı.

Sokrates — Ayrı olduğuna göre de onun başka şeyler bilmesi gerektiğini söylememiş miydin?

Ion — Söylemiştim.

Sokrates — O halde her şey ozanlık sanatı alanına girmez, ne de ozanlığa. Sen dedin bunu.

Ion — Evet, böyle konular dışarıda kalıyor galiba.

Sokrates — Başka sanatlara bağlı konular dışarıda kalıyor, demek istiyorsun. Peki, senin sanatın mademki bütün konuları bilmiyor, söyle bari bildikleri hangileridir? b

Ion — Bir erkeğin, bir kadının, bir tutsağın özgür bir insanın, emir alan birinin, emir veren birinin nasıl konuşacaklarını da ozan bilir sanırım.

Sokrates — Bir ozan, fırtınalı bir denizde gemisinin başında bulunan bir kaptanın söyleyeceklerini ondan iyi mi bilir diyeceksin?

Ion — Yok, onu demem.

Sokrates — Bir ozan hastaya bakan bir hekimin diyeceklerini ondan daha iyi mi bilir öyleyse? c

Ion — O da değil.

Sokrates — O halde bir tutsağın söyleyeceklerini...

Ion — Evet.

Sokrates — Çobanlık yapan bir tutsağın, hayvanlarını gütmek için bulacağı lafları ozan daha iyi mi bulur diyeceksin yani? d

Ion — Yok, o da olmadı.

Sokrates — Yün eğiren bir kadının bu iş üzerinde söyleyeceklerini mi?

Ion — Hayır.

Sokrates — Askerlerini coşturan bir kumandanın sözlerini mi?

Ion — Evet, işte ozanın bileceği şeylerden biri.

Sokrates — Ne yani, ozanlık savaş bilgisine mi girer?

Ion — Onu bunu bilmem ama, ben bir kumandanın ne-ler demesi gerektiğini bilirim.

Sokrates — O halde sen aynı zamanda iyi bir savaşçısın,
 e İon. Hem iyi bir binici olsaydın, hem de iyi kitarra çalsaydın
 bir atın güzel koşup koşmadığını ayırdedebilirdin. Bu iki bil-
 giden hangisiyle atın güzel koşup koşmadığını ayırdedebilecek-
 tin, diye sorsam?

İon — Tabii binicilikle.

Sokrates — O halde kimin iyi kitarra çaldığını anlayabil-
 men de kitaracılığından gelir, biniciliğinden değil.

İon — Evet.

Sokrates — Madem orduları yönetme sanatın var, de ba-
 kalım, bunu yaparken iyi kumandan mısındır, yoksa iyi ozan
 mı?

İon — Hiç fark etmez, sanırım.

541 a *Sokrates* — Nasıl hiç fark etmez sanırsın? Kumandanlık-
 la ozanlık bir sanat mıdır, yoksa ayrı iki sanat mı?

İon — Bir sanat, sanırım.

Sokrates — O halde bir insan iyi bir ozan oldu mu, iyi
 de bir kumandan olur, demek?

İon — Hem de nasıl!

Sokrates — O zaman bir insan iyi bir kumandan oldu mu,
 iyi de bir ozan olur?

İon — Yok, şimdi senin fikrinde değilim.

b *Sokrates* — İyi bir ozan aynı zamanda iyi bir kumandan-
 dır dediğimde benim fikrimdeydin ama?

İon — Tamamıyla.

Sokrates — Sen Yunanistan'ın en iyi ozanı mısın?

İon — En iyi.

Sokrates — Yunanistan'daki en iyi kumandan da sen mi-
 sin?

İon — Hiç şüphelen olmasın Sokrates, çünkü bu sanatı ben
 Homeros'u okuyarak öğrendim.

c *Sokrates* — Peki, İon, mademki hem iyi kumandan, hem
 de iyi ozansın, neden orada burada şiir okumakla vakit geçir-
 yorsun da orduların başına geçmiyorsun, Zeus aşkına? Yunan-
 lıların altın taçlı bir ozana ihtiyaçları var da bir kumandana
 yok mu sanıyorsun?

İon — Sokrates, sizin buyruğunuzda olan askerlerini de
 sizin yönettiğiniz kentinizin bir kumandana ihtiyacı yok; si-
 zinkiyle Lakedemonyalılarınkine gelince beni onlar da kuman-

danlığa istemez, çünkü kendi kendinize yettiğinize inanmışsınız.

Sokrates — Sayın dostum İon, Kyzikos'lu Apollodoros'u tanııyorsun sen, demek.

İon — Hangi Apollodoros?

Sokrates — Bir yabancı olduğu halde Atinalıların ordularına baş yaptıkları Apollodoros'u. Tıpkı Andros'lu Phanostenes, Klazomenai'li Herakleides gibi. Onlar da yabancıydılar ama, değerlerini gösterdikleri için kendilerine kumandanlıklar ve başka yetkiler verildi. Bunları yapan Atina neden Ephesos'lu İon'u kumandanlığa seçmesin. Ephesos'luların da kökü Atina'da değil mi? Ephesos öbür kentlere eşit değil mi? Sana gelince, İon, ileri sürmek istediğin doğru da Homeros'u bilgi ve sanatının gücüyle övüyorsan, bana karşı kötü davranmış oluyorsun. Homeros üzerine çok güzel şeyler bildiğine beni inanđırıyorsun, bunları bana dinleteceğine söz veriyorsun ama bunu yapmıyorsun; sözünü tutmadıktan başka, seni deminden beri zorladığım halde iyi bildiğin şeylerin neler olduklarını bile söylemek istemiyorsun. Proteus gibi her şekle giriyorsun, her yöne dönüyorsun, elimden kaçıyor ve Homeros'u anlatmakta ne kadar becerikli olduğunu göstermemek için bir kumandan olarak ortaya çıkıyorsun. Bak yine söyleyeyim ki becerikliliğin sanat bilgisinden geliyor da bana Homeros'u dinleteceğine söz verdiğin halde bundan cayıyorsan beni küçüm-süyorsun. Yok Homeros üzerine, hiçbir şey anlamadan, bu kadar güzel şeyler söyleyebilişin sanatla değil de, tam tersine, deminden beri ileri sürdüğüm gibi, tanrısal bir vergi, Homeros'u benimsemeyle ise sana hiç diyeceğim yok. Sen şimdi, benim gözümde saygısız bir adam mı olmak istersin, tanrısal bir kişi mi?

İon — Tanrısal bir insan olarak tanınmak elbet çok daha güzeldir Sokrates.

Sokrates — Seni tanrısal bir insan olarak tanıyoruz öyleyse, İon. Homeros üzerindeki güzel sözlerinin sanatla hiçbir ilgisi yok. En hoşu böyle olmaktır.